

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 De filiabus eius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

¶ Super Quaestio 153. Articulus quartum.

a natura ordinatum est ad proles generationem. alioquin semen non esset: & ideo circa feminatorem quamlibet, comunia praeccepta quae maxime ex fine qui est generatio, sumuntur. Ite ad finem quantumcumque per accidens generatio tunc sequi non possit. Falsissima est ergo, & destructiva moralis doctrinae contentio allata. Quod si ex fine, puta, generatione, procedit ordo, & peccatum in emissione seminis, habentes semen ineptum generationi, non peccat. Procedit. n. ex consensione eius quod est per se cum eo quod est per accidens, quod saepe in moralibus, & in ceteris facit error. Contingit. n. et sapientes in his, quod sunt per accidens falli.

ARTICVLVS IIII.
In eodem articulo in responsione ad secundum aduerte, quod auctor reddens theologiam rationem, insinuat simul & moralem naturaliter, quare homo non potest uti membris suis, & corpore suo ut uult, quia si ipse non est dominus naturalium suorum totaliter, sed praestituta est sibi a natura natura: actore ratio sui dominij in ordine ad finem. Dicitur siquidem naturale nisi in nobis non quodlibet, sed ut decet, homini concessum esse proprii corporis usum.

AD QVARTVM sic proceditur.
A videtur quod luxuria non sit uitium capitale. Luxuria enim uidetur idem esse immunditia, ut patet per gl. * ad Eph. 5. sed immunditia est filia gulae, ut patet per Greg. 3. Moral. ¶ ergo luxuria non est uitium capitale.
¶ 2. Prati. Iisd. dicit in lib. de summo bono, * quod sicut per superbiam mentis itur in prostitutionem libidinis, ita per humilitatem mentis salua fit castitas carnis: sed contra rationem capitalis uitij esse uidetur, quod ex alio uitio oriatur. ergo luxuria non est uitium capitale.

¶ 3. Prati. Luxuria causatur ex desperatione, secundum illud Eph. 4. Qui desperantes, semet ipsos tradiderunt impudicitiae: sed desperatio non est uitium capitale, quinimodo ponitur filia accidia, ut supra habitum est. * ergo multo minus luxuria est uitium capitale.

SED CONTRA est, quod Greg. 3. Moral. * ponit luxuriam inter uitia capitalia.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex dictis patet, * uitium capitale est, quod habet finem multum appetibilem, ita quod eius appetitus homo procedat ad multa peccata perpetranda, quae omnia ex illo uitio tanquam ex principali

oriuntur dicuntur. Finis autem luxuriae est delectatio ueneriorum, quod est maxima. Vnde huius delectatio est maxime appetibilis secundum appetitum sensitiuum, tum propter uehementiam delectationis: tum etiam propter connaturalitatem huiusmodi concupiscentiae. Vnde manifestum est, quod luxuria est uitium capitale.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod immunditia secundum quosdam, quae ponitur filia gulae, est quaedam immunditia corporalis, ut supra dictum est: * & sic obiectio non est ad propositum. Si uero accipitur pro immunditia luxuriae, sic dicendum, quod ex gula causatur materialiter, in quantum scilicet gula ministrat materiam corporalem luxuriae, non autem secundum rationem causae finalis, secundum quam potissime attenditur origo aliorum uitiorum ex uitij capitalibus.

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut supra dictum est, * cum de inani gloria ageretur, superbia ponitur communis mater omnium peccatorum: & ideo etiam uitia capitalia ex superbia oriuntur.

AD TERTIVM dicendum, quod a delectationibus luxuriae praecipue aliqui abstinere propter spem futurae gloriae, quae desperatio subtrahit: & ideo causat luxuriam sicut remouens prohibens, non sicut per se causa, quod requiritur ad uitia capitalia.

ARTICVLVS V.

Utrum conuenienter dicatur esse filia luxuria, cecitas mentis, inconsideratio, praecipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus praesentis saeculi, & horror futuri.

AD QVINTVM sic proceditur. A videtur quod inconuenienter dicatur esse filia luxuriae, cecitas mentis, inconsideratio, praecipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus praesentis saeculi, & horror futuri. Sicut adulter non curat incurere odium multorum, quod tamen non eligit ut medium ad finem. Et hoc modo filia luxuriae oriuntur ex luxuria sine. Luxuriosus siquidem in tantum delectationi uenerat affectus, ut non curat incurere cecitatem mentis, praecipitatem, inconsiderationem &c. non quod haec eligantur propter luxuriam exercendam. Et tamen arguens hunc solum modum ortus ex fine tangit, sed medijs ad finem. Et propterea argumentum hic peccat, quia finis luxuriae, licet possit haberi sine his medijs, ad ipsum tamen modo dicto consequitur incurtus horum uitiorum: & ideo filia illius uitij dicuntur in sequenti articulo.

¶ Super Quaestio 153. Articulus quintum.

In art. 5. eiusdem 153. quat. aduerte duo ex Martino ibidem. Primum est, quod Martinus non fuffert inconuenientiam esse rationis

q. 148. art. 6.

D. 302.

q. 152. art. 4.

Supra q. 53. a. 6. Et mal. q. 8. art. cor. & q. 13. art. 3. cor. & q. 15. art. 4.

tionis uitium, sed ap-
petus, ac illud utij
gradū quem Aristot-
eles uocat incont-
inentiam. Alterum est
i responsione ad quar-
tum, in qua imponit
authori, quod illa enu-
merata ab Iſid. dicūt
inordinatos actus
exteriores. Et arguit
tū ga luxuria primo
pōit inordinatiōe
in actibus interiori-
bus, quibus subordi-
nantur actus isti exte-
riores: tum quia desi-
derare, dicere, uel au-
dire, turpiter, scurrili-
ter, & ludere, sunt
actus interiores geni-
ti a luxuria, eiq; sub-
ordinantur actus exte-
riores nominati, er-
go cum auctores pon-
unt hęc esse filias lu-
xurie, magis dicendū
est, q̄ intelligant de
interioribus actibus
primo, & consequen-
ter de exterioribus.

q. 128. & q.
137. art. 3.

Lib. 14. c. 24.
in prin. & c.
ult. tom. 5.

Lib. 31. c. 31.

scena pri-
ma arum a
princip.

q. 53. art. 3.

¶ 2 Præ. Constātia ponitur pars
fortitudinis, ut supra * habitū
est: sed luxuria non opponit for-
titudini, sed tēperantia: ergo in-
constātia non est filia luxurie.

¶ 3 Præ. Amor sui usque ad cō-
temptum Dei, est principiū om-
nis peccati, ut patet per * Aug.
14. de ciuit. Dei. non ergo debet
poni filia luxurie.

¶ 4 Præ. Iſid. ponit quatuor, ſci-
licet turpiloquia, scurrilia, ludi-
era, stultiloquia. ergo prædicta
enumeratio uidet esse supflua.

SED CONTRA est, auctoritas
* Gregorij 3 i. Moral.

RESPON. Dicendum, q̄ qñ
inferiores potentie uehemen-
ter afficiuntur ad sua obiecta,
consequens est quod superio-
res uires impediuntur, & deor-
dinantur in suis actibus. Per ui-
tium autem luxurie maximē
appetitus inferior, scilicet concu-
piscibilis uehementer inten-
dit suo obiecto, scilicet delectabi-
li, propter uehementiam pas-
sionis & delectationis: & iō cō-
sequens est, quod per luxuriam
maximē superiores uires deor-
dinantur, scilicet ratio, & uolun-
tas. Sunt autem rationis qua-
tuor actus in agendis. Primō
quidam, simplex intelligentia,
quæ apprehendit aliquem finē
ut bonum: & hic actus impedi-
tur per luxuriam secundum il-
lud Danie. 13. Species deceptit
te, & concupiscentia subuertit
cor tuum, & quantum ad hoc
ponitur cæcitas mentis. Secun-
dus actus est consilium de his
quæ sunt agenda propter finē:
& hic etiam impeditur per concu-
piscentiam luxurie. Vnde *
Teren. dicit in Eunucho, lo-
quēs de amore libidinoso: Quæ-
res in se neque consilium neq;
modum illum habet, eam con-
silio regere non potes: & quan-
tum ad hoc ponitur præcipita-
tio, quæ importat subtractionē
consilij, ut supra * habitum est.
Tertius actus est iudicium de a-
gendis: & hic etiam impeditur
per luxuriam. Dicitur. n. Daniel.
13. de senibus luxuriosis, Auer-

terunt sensum suum, ut non re-
cordarentur iudiciorum iustor-
um: & quantum ad hoc ponit
inconsideratio. Quartus autem
actus est pceptū rōnis de agē-
do, qui ēt impeditur per luxu-
riam, inquantum. I. homo im-
peditur ex impetu concupiscen-
tiæ, ne exequatur id quod dece-
tuit esse faciendum. Vnde * Te-
ren. dicit in Eunucho, de quo-
dam qui dicebat se recessurum
ab amica, hæc uerba, Vna salu-
lacrymula restringer. Ex parte
autem uoluntatis consequuntur
duplex actus inordinatus, quo-
rum unus est appetitus finis de-
quantum ad hoc ponitur amor
sui, quantum. I. ad delectationē
quam in ordinate appetit, & q̄
oppositum ponitur odium Dei,
inquantum. I. prohibet delecta-
tionem concupitam. Alius au-
tem est appetitus eorum quæ
sunt ad finem, & quantum ad hoc
præterit scilicet, in quo. I. aliquem
te, & per oppositum ponitur deſpi-
culi, quia dani nimis detinetur
tionibus, non curat penitentia
falsidit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod
Iosophus dicit in 6. Eth. 4. improprie
contumpit prudentiam. Et hoc
dentia, maxime oriuntur ex
pua intemperantiæ ipsecies.

AD SECUNDUM dicendum, quod
arduis, & terribilibus ponitur
constantiam habere in obliuiscen-
tibus pertinet ad continentiam
temperantiæ, sicut supra *
constantiam, quæ ei opponitur
ria. Et tamen etiam prima in
causatur, inquantum emollet
minatum reddit, secundum
tio, & uinum, & ebrietas
dicit in libro de re militari,
meruit, qui minus delectatur
oportet, sicut sape *
pitalis cum eo in materia
tiam, omnium
appetit, est commune
Sed quantum ad hoc
petit sibi delectabilia
lialuxuria.

AD TERTIUM dicendum, quod
quantum ad quæcumque
appetit, est commune
Sed quantum ad hoc
petit sibi delectabilia
lialuxuria.

AD QUARTUM dicendum, quod
sunt quidam inordinati actus
ad locutionem pertinentes, sicut
dinasti quadrupliciter. Vno
riā, & sic ponuntur turpiloquia
tia cordis os loquitur, ut
riof, quorum cor est turpiloqui-
num, de facili ad turpia uerba
do, ex parte cause. Quia enim
tionē & præcipationem
faciat prorumpere in uerba
rate dicta, quæ dicuntur
ad finem. Quia enim luxuria
rit, uerba sua ad delectationem

Super questionis concubinae quae sit in quarta articulo primo.

bit etiam in hac materia, hoc insinuavit author alibi, & hic, sed loquendo de luxuria simpliciter, & secundum consummatum illius actum secundum seipsum, & secundum communem doctrinam theologorum rationabiliter traditam, sic illa sex tantum species luxuria ponuntur, Dixi de luxuria simpliciter, ad differentiam luxuria secundum quid, quoniam luxuria simpliciter, & absolute significat peccatum, seu vitium ex suo genere mortale, sicut iustitia, & non nisi ex imperfectione actus, seu secundum quid sonat peccata venialia circa venerea. Et ex hoc procedit, quod species eius non sunt nisi illae, quae secundum suas proprias rationes sunt peccata mortalia, haec autem solus sunt predictae sex. Merito igitur luxuria simpliciter, illae tamen species sunt assignatae quae sub peccato mortali ex propria ratione continentur, quamvis secundum quid plures sint species. Dixi secundum consummatum illius actum secundum seipsum, quoniam ex hoc capite idem patet. Nam ut in littera haec dicitur, & sub aliis verbis in articulo tertio quaestio nis decime quinta de malo dupliciter contingit peccare, seu deordinationem esse in delectatione venerea. Primo, ex parte actus secundum seipsum, hoc est, quod actus consummatus (scilicet seminato uoluntaria) secundum seipsum est inordinatus, seu ut in littera dicitur, ex parte materiae ipsius actus. Alio modo, ex parte conditionum, seu concupiscentiae. Et quia deformitates, seu peccata ipsius actus secundum se sunt simpliciter peccata: alia autem sunt peccata secundum quid, id assignando species peccatorum luxuria, illa tantum sex fuerunt assignandae, quae se tenent ex parte actus secundum seipsum, quia illae solae constituunt peccata simpliciter, aliae autem species, ut pote ad peccata secundum quid spectantes, dimittuntur. Dixi secundum communem doctrinam rationabiliter traditam, quoniam non latuit auctorem quin plures potuissent assignari species. Sed quoniam magister Sententiarum in quarta distinctione quarti, & Gratianus trigesima sexta, quaestione prima sine contradictione has introduxerunt uidentur species, ideo author solita sua reuerentia utens, non tam docuit, quam rationem reddidit, quare haec solae species posita sunt. Unde & sacrilegium, quo pollutur persona habens uotum castitatis, ad adulterium reduxit, cum tamen euidenter constet, quod distinguitur specie ab adulterio, sicut religio a iustitia. Rationabiliter autem doctores has tantum species tradiderunt, quia, ut dictum est, ad mortalia peccata, quae sola sunt simpliciter peccata, & luxuriam simpliciter respexerunt.

- ¶ Sexto, De stupro.
- ¶ Septimo, De raptu.
- ¶ Octauo, De adulterio.
- ¶ Nono, De incestu.
- ¶ Decimo, De sacrilegio.
- ¶ Undecimo, De peccato contra naturam.
- ¶ Duodecimo, de ordine grauitatis in predictis speciebus.

rumpit in uerba Ludicra. Quarto, quantum ad sententiam uerborum, quam percutit luxuria propter caecitatem mentis quam causat, & sic prorumpit in stultiloquia, utpote cum suis uerbis praefert delectationes quas appetit, quibuscumque aliis rebus.

QVAESTIO CLIIII.

De Luxuria partibus, in duodecim articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de luxuria partibus. ET CIRCA hoc quaeruntur duodecim.

- ¶ Primo de diuisione partium luxuria.
- ¶ Secundo, Vtrum fornicatio simplex sit peccatum mortale.
- ¶ Tertio, Vtrum sit maximu peccatum.
- ¶ Quarto, Vtrum in tactibus, & osculis, & aliis huiusmodi illecebris consistat peccatum mortale.
- ¶ Quinto, Vtrum nocturna pollutio sit peccatum.

materia naturalis actus uenerae humani. Illa sunt materia naturalis actus uenerae humani, quae natura ordinant ad generationem proles humane: sed duae personae &c. sunt tales. Ergo. Et confirmatur per illud Genesios primo, Maledicam & feminam creauit eos, & benedixit. Crecite &c.

In eodem art. cum responsione ad quartum, dubium aliud ex Martino ibidem occurrit etiam circa distinctiua specierum luxuria. Et intendit probare quod oportet ponere plures species luxuria quam uitas: & quod doctrina authoris in responsione ad quartum non est intelligibilis. Arguit ergo, quod peccatum conjugatiu in actu uenerae oportet quod habeat aliquam speciem aliam praedictis, scilicet. Circumstantia transferens actum de uirtute in vitium, constituit speciem: sed ista est huiusmodi, ergo. Minor patet, quia ex tali circumstantia actus conjugalis est peccatum. Maior probatur. Talis circumstantia transferit in genus uitii, ergo in aliquam speciem, quoniam nihil est in genere, quod non sit in aliqua eius specie. Hoc enim patet, & quod praeter sex dictas species oportet aliam ponere, & quod non ex parte materiae, sed circumstantiae: & quod responsio ad quartum non est intelligibilis, dum dicitur, quod peccatum conjugatiu est secundum aliquam circumstantiam, quae non constituit speciem moralis actus, in hoc consistunt omnia motiua Martini circa hoc, licet ab ipso plurificentur.

Dubium demum ex Martino ibidem est, eo quod nititur soluere rationes duas authoris in littera. Et ad illam, scilicet, Circumstantia non dat speciem actui morali, respondet quod circumstantia actus exterioris est obiectum actus interioris, & ideo dat illi speciem ut obiectum. Ad aliam, Si mulier magis se habet in ratione patientis & materis, quam uir, respondet quod uterque est materia respectu alterius, & uterque est agens respectu concubitus.

Et mita addit ad probandum quod utraque persona est distinctiua specierum luxuria, quae omitto, quia non sunt contra nos.

Ad horum euidentiam sciendum est, quod si de speciebus luxuria loquendum est, sicut de speciebus gulae, ut scilicet assignentur species omnes luxuria tam mortalis, quam non mortalis secundum proprias rationes, sic proculdubio sunt plures species luxuria: quam illa sex hic enumeratae. Sunt enim ultra illa sex, omnes species quae attenduntur secundum circumstantias diuersas habentes diuersa motiua, puta, cum ex solo motu delectationis coniugatas cognoscit suam, & sic de aliis. Et hoc conuincitur ex authoris doctrina de circumstantiis dantibus speciem. Et ut pate-

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum conuenienter assignentur sex species luxuria, scilicet fornicatio simplex, adulterium, incestus, stuprum, raptus, & uitium contra naturam.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter assignentur sex species luxuria, scilicet fornicatio simplex, adulterium, incestus, stuprum, raptus, & uitia contra naturam. Diuersitas enim materiae non diuersificat speciem: sed praedicta diuisio sumitur secundum materiam diuersitatem, prout si aliquis commisceret coniugata, uel uirgini, uel alterius conditionis mulieri, ergo uidetur quod per hoc

deordinationem esse in delectatione uenerae. Primo, ex parte actus secundum seipsum, hoc est, quod actus consummatus (scilicet seminato uoluntaria) secundum seipsum est inordinatus, seu ut in littera dicitur, ex parte materiae ipsius actus. Alio modo, ex parte conditionum, seu concupiscentiae. Et quia deformitates, seu peccata ipsius actus secundum se sunt simpliciter peccata: alia autem sunt peccata secundum quid, id assignando species peccatorum luxuria, illa tantum sex fuerunt assignandae, quae se tenent ex parte actus secundum seipsum, quia illae solae constituunt peccata simpliciter, aliae autem species, ut pote ad peccata secundum quid spectantes, dimittuntur. Dixi secundum communem doctrinam rationabiliter traditam, quoniam non latuit auctorem quin plures potuissent assignari species. Sed quoniam magister Sententiarum in quarta distinctione quarti, & Gratianus trigesima sexta, quaestione prima sine contradictione has introduxerunt uidentur species, ideo author solita sua reuerentia utens, non tam docuit, quam rationem reddidit, quare haec solae species posita sunt. Unde & sacrilegium, quo pollutur persona habens uotum castitatis, ad adulterium reduxit, cum tamen euidenter constet, quod distinguitur specie ab adulterio, sicut religio a iustitia. Rationabiliter autem doctores has tantum species tradiderunt, quia, ut dictum est, ad mortalia peccata, quae sola sunt simpliciter peccata, & luxuriam simpliciter respexerunt.

Ad primum ergo dubium dicitur, quod species luxuria simpliciter seu ex parte actus inordinati secundum se, sumuntur ex parte materiae, deistis enim solis loquitur author.

Et ad obiectionem de peccato contra naturam ex parte modi, respondetur, quod modus contra naturam est duplex. Vnus, quo stante potest sequi generatio: alter quo stante non potest sequi generatio: & quod quicumque modus contra naturam, ex quo non potest sequi generatio, reducit ad inordinationem ex parte materiae. Nam si non seruat uas de bitum, non est tibi materia partialis debita, quoniam mulier non recipit secundum illam partem, qua debet esse materia. Et similiter si aliquis esset modus quo generatio impediretur, ad materiam partialem non reduceretur, quia scilicet non potest recipere semen in illa parte interiori, in qua natum est recipi. De modo autem in naturali non impediendo generationem, dicitur uel quod spectat ad species secundum quid, & peccata non mortalia ex genere suo. Et propterea nihil obstat quod illa luxuria species sit omnia, sicut aliae similes. Huiusmodi enim peccata non constitunt in deordinatione actus secundum seipsum, sed secundum aliquam eius